

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI XODIMLARINING PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISH

*Farg'ona viloyati Farg'ona tumani
36-DMTT direktor o'rinbosari
Chuliboyeva Shaxnoza Sobirovna*

Annotatsiya. Bu maqolada maktabgacha ta'lim tizimida olib borilayotgan o'zgarishlar, islohotlar va innovatsion yondashuvlar va ta'lin samaradotligini oshirish haqida aytib o'tilgan. Bundan tashqari ta'limda pedadog tarbiyachi, muallimlarning pedagogik mahoratini oshirish ma'lumotlar keltirilgan.

Аннотация. В данной статье говорится об изменениях, реформах и инновационных подходах в системе дошкольного образования и повышении эффективности образования. Кроме того, имеется информация о повышении педагогического мастерства педагогов и учителей образования.

Abstract. This article talks about the changes, reforms and innovative approaches in the preschool education system and improving the effectiveness of education. In addition, there is information on improving the pedagogical skills of pedagogues and teachers in education.

Kalit so'zlar: ta'lim tizimi, samaradorlik, bolalar, pedagog tarbiyachi, ta'lim jarayonlari, pedagogik mahorat, pedagogic texnika.

Ключевые слова: образовательная система, эффективность, дети, педагог-воспитатель, образовательный процесс, педагогическое мастерство, педагогическая техника.

Key words: educational system, efficiency, children, teacher educator, educational processes, pedagogical skill, pedagogical technique.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida (MTT) faoliyat yuritayotgan pedagoglarning kasbiy mahorati ta'lim-tarbiya jarayonining sifatini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Bolaning dastlabki yillarda olgan bilim va ko'nikmalari uning butun umri davomida intellektual, ijtimoiy va ruhiy rivojlanishiga ta'sir qiladi. Shu bois MTT tarbiyachilari, direktor o'rinbosari va boshqa xodimlarning pedagogik mahoratini uzluksiz rivojlantirish bugungi kunda dolzarb vazifa hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim bolalarning shaxs sifatida shakllanishida, ularning aqliy, ijtimoiy va emotsional rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Ilk yoshdagi ta'lim-tarbiya jarayoni bolalarda mustaqil fikrlash, kreativlik, muloqot ko'nikmalari va ijtimoiy qobiliyatlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagoglarning kasbiy mahorati, pedagogik kompetensiyasi va innovatsion salohiyati to'g'ridan-to'g'ri ta'lim sifatiga ta'sir qiluvchi muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy

ta'lim tizimi globallashtirish, raqamli texnologiyalar va yangi pedagogik yondashuvlarning tezkor rivojlanishi sharoitida faoliyat yuritadi. Shu bois, MTT xodimlarining o'z ustida ishlash, innovatsion metodlarni qo'llash va professional malakasini doimiy oshirib borish zaruriyati kundan-kunga ortib bormoqda. Pedagogning mahorati qancha yuqori bo'lsa, u farzandlarning individual rivojlanish ehtiyojlariga moslashgan samarali mashg'ulotlarni tashkil eta oladi.

Bundan tashqari, MTT xodimlarining pedagogik mahoratini oshirish jarayoni nafaqat bolalar, balki ota-onalar, pedagogik jamoa va butun jamiyat uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Malakali pedagoglar tarbiyalanuvchilarga sifatli ta'lim berish bilan birga, ota-onalarni ta'lim jarayoniga faol jalb etadi, ijtimoiy muhit bilan uyg'un ishlashni ta'minlaydi. Shu bois pedagogik mahoratni rivojlantirish MTTdagi pedagogik jarayonning barqarorligi, innovatsion yondashuvlarni joriy etish va ta'lim sifatini doimiy ravishda oshirishning muhim omili sifatida qaraladi.

Pedagogik mahorat – bu pedagogning kasbiy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, shaxsiy fazilatlar va innovatsion yondashuvlarini uyg'un holda qo'llay olish qobiliyati bo'lib, quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

 Didaktik kompetensiya – ta'lim jarayonini rejalashtirish, metodlarni tanlash, yosh xususiyatlarini hisobga olish.

 Psixologik kompetensiya – bolalar ruhiyatini tushunish, individual yondashuvni ta'minlash.

 Kommunikativ kompetensiya – bola, ota-ona va hamkasblar bilan samarali muloqot.

 Innovatsion kompetensiya – AKT, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, o'yin metodlari va STEAM elementlaridan foydalanish.

 Refleksiv kompetensiya – o'z faoliyatini tahlil qilish, xatolardan xulosa chiqarish.

Xorijiy tajribalarga ko'ra, maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbar xodimlari taraqqiyotning hozirgi bosqichida quyidagi sifatlarga: "xorijiy tillarda muloqot qila olish", "kommunikativlik", "tadbikorlik va ishbilarmonlik", "raqamli boshqaruv", "innovatsiyaga yo'nalganlik", "tizimli tahlil", "qaror qabul qilish", "o'z-o'zini rivojlantirish", "pedagogik nizolarni boshqarish", "kreativ boshqaruv", "aqlli boshqaruv" va boshqa zamonaviy boshqaruv usullariga ega bo'lishlari lozim.

Pedagogik mahoratni oshirishning ahamiyati

➤ **Rahbarlik ko'nikmalarini rivojlantirish:** Maktabgacha ta'lim muassasasidagi barcha jarayonlarni boshqarish samaradorligini oshiradi.

➤ **Innovatsion yondashuvlarni joriy etish:** Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy qilishga yordam beradi.

➤ **Bolalarning ta'lim va tarbiyasini yaxshilash:** Rahbarlar uchun yuqori darajadagi mahorat muhimdir, chunki ular o'qituvchilarning faoliyatiga ta'sir ko'rsatadi.

Pedagog avvalo pedagogik jarayonning qonuniyatlari va mexanizmlarini yaxshi egallagan bo'lishi lozim. Shu ma'noda pedagogning umumlashgan malakalari va uning pedagogik texnikasi katta ahamiyatga molik bo'ladi. Biroq mahorat - bu alohida qudrat. Yuqori va kichik darajada Usta bo'lishi mumkin emas. Mahoratga erishish ham, erishmaslik ham mumkin. Yosh rahbar boshqaradigan tashkilotdagi xodimlarning o'rtacha yosh ko'rsatkichi ko'pincha past bo'ladi. Yoshlik (30–35 yosh atrofida) bu yangilik va kashfiyotlarga moyillik, moslashuvchanlik bilan ifodalanadi. Afsuski, bunday tashkilotda katta yoshdagi (40–45 dan yuqori) aniqlanishicha, inson 35–55 yoshlarida o'z kasbining mohir ustasiga aylanadi, o'z sohasidagi bilimni yaxshi egallaydi va ixtirolarni joriy etishga o'zida ishtiyoq sezadi. Shu bilan birga, unda vaziyatni sovuqqonlik bilan tahlil etish, vazminlik kayfiyati shakllanadi.

Pedagogik mahoratni oshirish usullari

a) Kasbiy tayyorgarlikni oshirish

➤ **Malaka oshirish kurslari:** Rahbarlar pedagogik va menejerlik malakasini oshiradigan maxsus treninglarda qatnashishlari lozim.

➤ **Sertifikatlash dasturlari:** Zamonaviy bilimlar va yondashuvlarni tasdiqlash uchun rahbarlarni maxsus dasturlarda qatnashishga jalb qilish.

➤ **Xorijiy tajriba almashinuvi:** Xalqaro tajribalarni o'rganish va o'z tizimida qo'llash.

b) Rahbarlar uchun trening va seminarlar

➤ **Ta'lim menejmenti bo'yicha seminarlar:** Maktabgacha ta'lim tizimidagi boshqaruv jarayonlarini rivojlantirish.

➤ **Psixologik tayyorgarlik mashg'ulotlari:** Bolalar va xodimlar bilan samarali muloqot olib borish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirish.

➤ **Innovatsion texnologiyalarni o'rganish:** Zamonaviy pedagogik dasturlar, metodikalar va texnologiyalarni joriy etish.

c) Ilmiy-tadqiqot faoliyati

➤ Rahbarlarni ilmiy loyihalar va tadqiqotlar olib borishga jalb qilish, bu esa ularga o'z bilimlarini chuqurlashtirish va tizimda innovatsiyalarni joriy qilishga yordam beradi.

Ya'ni har bir tarbiyachi faoliyatlarni o'yin orqali tashkil etib, bolaga ta'lim –tarbiyaviy jarayonni tashkil etsa, bola mavzuni tez anglab oladi, hamda unda jamoa bo'lib ishlash, tengdoshlaribilan fikr almashish va ular bilan do'stona munosabatda bo'lish tuyg'ulari shakllanadi. Bu jarayonda tarbiyachining mahorati asosiy o'rin egallaydi.

Pedagogik mahoratni oshirishning kutilayotgan natijalari

- ✚ ta'lim sifatining oshishi;
- ✚ bolalarda mustaqil tafakkur, ijodkorlik va kommunikativ ko'nikmalar shakllanishi;
- ✚ pedagoglarning kasbiy madaniyati va mas'uliyati o'sishi;
- ✚ ota-ona–pedagog–bola uchligi mustahkamlanishi;
- ✚ tashkilotning obro'-e'tibori ko'tarilishi ta'minlanadi.

Ma'lumki, o'quv mashg'ulot jarayonida qo'llaniladigan pedagogik va informatsion texnologiyalar bir necha turlarga bo'linib, ulardan eng muhimi — kompyuter texnikasi vositalari yordamida ta'lim berishdir. SHundan kelib chiqib, elektron mashg'ulotlar, mashg'ulot ishlanmalari va elektron o'yinlar orqali ham ta'lim samaradorligini oshirish mumkin. Hozirgi kunda sinovdan o'tgan maxsus axborot vositalari: kompyuter texnikalari, audio va video vositalari qatoriga kelib qo'shilgan elektron ta'lim resurslari, virtual stendlar, animatsiyali dasturlar vositasida dars mashg'ulotlarini olib borish talabalar tomonidan dars mashg'ulotlarini o'zlashtirishlariga samarali natijalar berib borishi tayindir.

Xulosa shuki: Maktabgacha ta'lim tashkiloti xodimlarining pedagogik mahoratini oshirish — ta'lim tizimidagi eng muhim jarayonlardan biridir. Bu jarayon tizimli metodik rahbarlik, innovatsion yondashuv, jamoaviy hamkorlik va individual o'z ustida ishlashni talab qiladi. Pedagogning mahorati qancha yuksak bo'lsa, ta'lim-tarbiya jarayoni shuncha sifatli bo'ladi va bolalarning har tomonlama rivojlanishi ta'minlanadi.

Rahbar pedagogik faoliyatida nutq texnikasini mukammal egallash muhim ahamiyatga ega. Zero, nutq vositasida tarbiyachi bolaning his-tuyg'ularini uyg'otadi, o'quvchilar bilan ongli muloqotni ta'minlaydi, ta'lim-tarbiyaga oid ma'lumotlarni tahliliy idrok etadi. Pedagogik nazokat boshqacha qilib aytganda pedagogik takt o'qituvchi axloqiyma'naviy qiyofasini namoyon etuvchi me'yor tuyg'usi, xulq va odob qoidalariga rioya qilishi demakdir. Pedagogik nazokat o'qituvchining o'quvchilar bilan o'zaro munosabatini tashkil qilish vositasi. Psixologik til bilan aytilganda, nazokat insonning bir qolipdagi barqaror tasavvurlarida mujassamlashgan shaxsiy insoniy hislatlarining yig'indisidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. V.Grosheva, L.G.Yevstafeva, D.T.Maxmudova, Sh.B.Nabixanova, S.V.Pak, G.E.Djanpeisova "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi T:2018.1-81-b;
2. F.Qodirova, SH.Toshpo'latova, M.A'zamova. "Maktabgacha pedagogika".- T., "Ma'naviyat".3.Sh.
3. A.Sodiqova "Maktabgacha pedagogika". "Tafakkur sarchashmalari" T.:2013
4. N.M.Qayumova "Maktabgacha pedagogika". "TDPU" nashriyoti T.:2013
5. Usmonov M. Interaktiv elektron o'quv kurslar — o'qitish faoliyatining yangi vositasi sifatida. // "Xalq ta'limi" jurnali, 2013, 5-son.